

El pare Joan Rico i el seu temps

1773-1847

Educació
Primària

AJUNTAMENT DE
MONÓVER

Introducció i justificació curricular

Metodologia

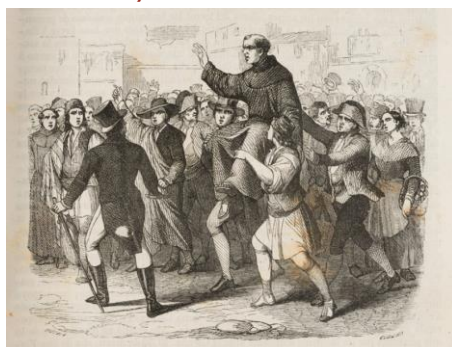
La metodologia didàctica aplicada en aquesta unitat formativa es basa en l'estratègia didàctica del Puzzle d'Aronson (grups d'experts), per la qual cosa les seues activitats estan programades per a què es dividisca a l'alumnat en grups de 4-5 integrants. Cada integrant del grup tindrà un rol d'expert i haurà de ajuntar-se amb altres estudiants d'uns altres que tinguen el mateix rol d'expert. Els grups d'experts investigaran a través de les fonts d'informació i quan hagen acabat el treball tornaran als grups originals per a posar-lo en comú.

Competències de pensament històric: Rellevància històrica (RH); Perspectiva històrica (PH); Canvi i continuïtat (CC); Causa i conseqüència (CCs); Evidències històriques (EH); Dimensió ètica de la història (DE)

Justificació curricular. Reial Decret 157/2022, de l'1 de Març, pel què s'estableixen la ordenació i els ensenyaments mínims de l'Educació Primària.

Curs	Sabers bàsics C. Societats i territoris Bloc 2. Societats en el temps	Criteri d'avaluació	Competència específica
3 cicle (6é curs)	Les fonts històriques: classificació i utilització de les diferents fonts (orals, escrites, patrimonials). Temes de rellevància en la història (Edat mitjana, Edat Moderna i Edat Contemporània), el paper representat pels subjectes històrics (individuals i col·lectius), esdeveniments i processos.	1.1 2.2 7.1 7.2 9.1 9.2	1 2 7 7 9 9
	El paper de la dona en la història i els principals moviments en defensa dels seus drets. Situació actual i reptes de futur en la igualtat de gènere.	7.1 7.2 8.1 8.2	7 7 8 8
	Les expressions artístiques i culturals medievals, modernes i contemporànies i la seua contextualització històrica des d'una perspectiva de gènere. La funció de l'art i la cultura en el món medieval, modern i contemporani.	5.1 5.2 5.3	5 5 5
	El patrimoni natural i cultural com bé i recurs; el seu ús, cura i conservació.	5.3	5

Grup d'experts 1: El pare Joan Rico, la Junta de València i la guerra d'independència

El pare Joan Rico en València. Padre Mariana. Historia general de España. Madrid, 1851, vol. V

Objectius

- Utilitzar fonts secundàries per a conèixer la guerra d'independència.
- Indagar i resoldre qüestions ètiques.

Pensament històric: EH, DE, CCs

Joan Rico i Vidal va nèixer a Monòver el 24 de Desembre de 1773 al si d'una família de llauradors que posseïen terra. Això li va permetre formar-se i estudiar en el Convent franciscà d'Elda des d'on va arribar a València cap a 1806.

Allí el pare Joan Rico es va autotitular "representant" del poble valencià i va animar a la població a defensar la pàtria durant la Guerra de la Independència, així com la Constitució liberal de 1812 proclamada a Cadis.

Els integrants del primer grup d'experts han d'estar atents als panells de l'exposició per a contestar les següents preguntes (si és necessari es pot indagar a través d'Internet):

- Quins països es van enfrontar en la Guerra d'Independència espanyola?
- Per què?
- Quin any va començar i quin any va acabar aquesta guerra?
- Per què creus que, a dia de hui, encara hi ha països que envaeixen a altres? Què ocorre quan això succeeix?

- **Grup d'experts 2: La fam i la població durant la guerra d'independència**

años	trigo	cebada
1796	105,55	125
1797	94,44	87,50
1798	83,33	81,25
1799	97,22	106,25
1800	—	—
1801	105,55	106,25
1802	109,72	87,50
1803	111,11	115,62
1804	—	—
1805	100	100
1806	88,88	68,75
1807	—	—
1808	77,77	68,75
1809	80,55	100
1810	122,22	118,75
1811	166,66	162,50
1812	216,66	206,25
1813	133,33	112,50
1814	116,66	112,50
1815	133,33	130
1816	133,33	175
1817	—	—
1818	105,55	100

base: 100 = 1805

Preu dels cereals durant la guerra d'Independència. Ródenas. Alicante, 1974

Objectius:

- Utilitzar fonts històriques per a crear el seu propi coneixement.
- Pensar críticament sobre la situació de la població durant la guerra.

Pensament històric: EH, CCs, CC, DE i PH

A principis de 1812 la guerra arriba a la província d'Alacant. Les conseqüències de la guerra són molt notables per a la població alacantina en aquests anys:

Observa la taula de preus que ens ofereix Ródenas (1974), en ella es pot veure quin és el preu del quilo de cereals a Alacant durant els anys de la Guerra d'Independència, expressat en "rals" que era la mesura monetària de l'època.

- Per què eren especialment importants aquests cereals per a les persones que vivien a la província d'Alacant?
- Realitza una gràfica de barres que represente el canvi en el preu del blat i l'ordi entre els anys 1808 i 1814 que dura la guerra.
- Què succeeix amb els preus dels cereals, pugen o baixen? Per què? Quines conseqüències té això per a la població alacantina, creus que succeeix el mateix en altres guerres que veus per televisió?

Preu dels cereals durant la guerra. Blat/Ordi

- **Grup d'experts 3: La Constitució de Cadis i l'exili del pare Joan Rico**

Article 2. La Nació Espanyola és lliure i independent.

Article 3. La sobirania resideix essencialment en la Nació i, pel mateix, pertany a aquesta el dret a establir les seues lleis fonamentals.

Article 242. La potestat d'aplicar les lleis en les causes civils i criminals pertany exclusivament als Tribunals.

Article 371. Tots els espanyols tenen llibertat d'escriure, imprimir i publicar les seues idees sense necessitat de llicència, revisió o aprovació

Constitució de Cadis.. 1812

Objectius

- Utilitzar fonts primàries per a conèixer la Constitució de 1812.
- Relacionar els esdeveniments del passat amb l'actualitat.

Pensament històric: EH, CCs, CC i PH

Joan Rico i Vidal va marxar a l'exili als Estats Units quan l'absolutisme del rei Ferran VII no va acceptar la Constitució i va tornar en 1821 a Espanya amb el triomf del pronunciament de Riego i la reinstauració de la Constitució de Cadis.

Llig els articles de la imatge i contesta les següents preguntes:

- Quin canvi suposava la Constitució respecte als usos i costums vigents en l'Antic Règim pel qual el rei no la va acceptar?
- Creus que aquests articles estan encara presents en l'actual Constitució espanyola de 1978?
- I en altres països, es compleixen aquests drets democràtics?

- **Grup d'experts 4: El trienni liberal l'absolutisme**

Objectius

- Utilitzar fonts primàries orals per a comprendre els fets històrics.
- Establir les diferències entre l'absolutisme i el liberalisme.

Pensament històric: EH, CCs, CC i PH

Els anys que va durar el trienni liberal en Espanya (1820-1823) el pare Joan Rico va tornar a ser elegit diputat en les Corts al aconseguir 21 de 23 vots en València. El trienni liberal va reinstaurar la Constitució de 1812, encara que es va enfrontar amb poderosos detractors que no volien perdre els seus privilegis.

Escolta el següent àudio, contingut en el codi QR, i en el qual podem escoltar una intervenció del pare Joan Rico sobre les dificultats de l'arrelament del liberalisme a Oriola, sent crític amb el Bisbe d'Oriola que es va oposar a acceptar la Constitució.

- Si tu fores el Bisbe d'Oriola en aquella època per què et negaries a acceptar la Constitució de 1812?
- Quins privilegis de l'Antic Règim temien perdre aquests poders de l'estat? Què canvia amb el Nou Règim?

- **Grup d'experts 5: La successió i la igualtat de gènere**

Objectius

- Utilitzar fonts iconogràfiques per a comprendre el context.
- Reflexionar sobre la igualtat de gènere que es va oposar al govern d'Isabel II.

Pensament històric: EH, CCs, DE i RH

Després de la mort de Ferran VII, el pare Joan Rico va tornar a Espanya i, en concret, a Monòver, el seu poble natal, on va continuar participant en política com a diputat provincial electe en 1837 i de 1841 a 1843.

A Espanya, es van viure anys convulsos amb la mort del rei Ferran VII, ja que aquest va considerar que l'hereva al tron era la seua filla Isabel (que regnaria com Isabel II) encara que va trobar en el seu germà l'Infant Don Carles de Borbó a un adversari que reclamava el tron per a ell.

Observa les següents imatges i contesta a les preguntes:

Isabel II, xiqueta. Vicente López. 1835. Museu del Prado

Carlos María Isidro de Borbón. José Aparicio. 1827. Museu del Prado

- Si s'ha de jutjar per les imatges, per què alguns ciutadans s'oposaven al govern d'Isabel II?
- Era per la seua edat o era perquè les lleis impedién governar a les dones?
- Creus que les dones estan igualment capacitades per a exercir el govern al més alt nivell en igualtat de condicions als homes?

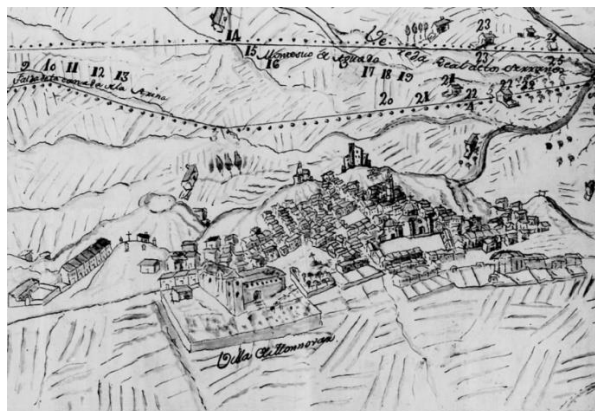
● **Activitat final: Itinerari didàctic**

Objectius

- *Identificar i valorar el patrimoni material com a element del municipi.*
- *Desenvolupar conductes de respecte, cura i manteniment del patrimoni.*
- *Distingir elements característics de manifestacions culturals i artístiques que formen part del patrimoni.*

Pensament històric: EH, CCs, DE i RH

El recorregut didàctic proposa una ruta per alguns dels llocs més emblemàtics de la localitat, alguns dels quals es van erigir poc abans del naixement del pare Joan Rico mentre que uns altres van ser construïts durant la seua vida. Els monuments que componen l'itinerari són un bon reflex de l'esplendor viscuda per la localitat durant el segle XVIII, així com una mostra del moviment artístic del període en el qual va viure el pare Joan Rico.

Dibuix de la vila de Monòver, segle XVIII. Archivo Histórico Nacional-Sección Nobleza. Publicado en Segura G. y Poveda, C. *Catálogo del Archivo Condal de Elda*, Elda, 1999.

1.-Replaceta de l'Església

En aquest punt va estar situada la casa del pare Joan Rico, en concret en el lloc ocupat per l'habitatge 125 del C/Major. Des d'ací s'inicia el recorregut per a visitar l'Església de Sant Joan Baptista, la qual es va començar a construir poc abans del naixement del Pare Joan Rico. Després de l'enderrocament de l'antic temple en 1749 començaren les obres de l'actual edifici d'estil barroc, que arriben fins a 1813 data en la qual es finalitza la capella de la Verge, ja d'estil neoclàssic.

2.-Torre del Rellotge

La següent parada del recorregut és la Torre del Rellotge. Construïda en 1743 és un exemple de torre exempta i va ser destinada des d'un principi exclusivament a fins civils com són allotjar el rellotge de la localitat i les seues campanes, per a d'aquesta manera diferenciar-se de la torre-campanar de l'Església.

3.-Església del Convent dels Caputxins

La construcció de l'antic convent de Caputxins es va iniciar en 1743 i es va finalitzar en 1756. Amb la desamortització de Mendizábal l'edifici va ser concedit en 1841 a l'Ajuntament de la vila per a destinar-lo a presó pública, escoles i parròquia. De tot el complex tan sols ha arribat fins als nostres dies el temple, el qual es troba decorat en el seu interior per pintures característiques del finals del segle XVIII i en la façana principal de la qual es conserva l'escut del Duc d'Híjar, senyor de la localitat en el moment de la construcció del convent. S'ha d'assenyalar que actualment part de l'espai en el qual es trobava originàriament l'edifici està ocupat pel Mercat i la Residència d'Ancians.

4.-Ermita de Santa Bàrbara

L'actual ermita es va edificar sobre les restes d'una anterior, la qual va ser demolida en 1779. Sobre les restes de l'anterior edificació es va construir l'ermita que ha arribat fins a l'actualitat i les obres de la qual van finalitzar en 1801. Es tracta d'un temple d'estil barroc que segueix el model valencià amb influències italianes i compta amb una cúpula de teula blava vidriada de forma el·líptica, sent l'única existent a la província.